

SKL:s arbetet inom missbruks- och beroendeområdet

2018-03-23

Avdelningen för vård och omsorg

1

Sveriges Kommuner och Landsting

en arbetsgivar- och medlemsorganisation med huvuduppgift att ...

- vara en social- och sjukvårdspolitisk intressebevakare,
- främja och utveckla samverkan mellan huvudmännen,
- med hög kompetens bidra till utveckling av sjukvård och socialtjänst,
- väcka frågor, agera kraftfullt och skapa opinion,
- utgöra en nationell politisk arena för våra förtroendevalda,
- vara en mötesplats för medlemmarna.

SKL-huset på Hornsgatan 20 i Stockholm

Bakgrund

- Synen på missbruk och beroende har förändrats över tid
- Tillgång till och användning av kunskaps- och evidensbaserade metoder har ökat
- Nationella riktlinjer tillgängliga sedan 2007
- Enligt regeringens bedömning har huvudmännen ett gemensamt ansvar för vård och behandling

Alkohol- och narkotikasituationen

- **Alkoholkonsumtionen bland yngre har minskat** sedan mitten av 2000-talet
- Men den nya generationen pensionärer har en **högre konsumtion**
- **Narkotikabruk vanligare bland män än kvinnor**, vanligast i de yngre åldersgrupperna (16-29 år)
  - **Cannabis vanligaste olagliga drog** som används
  - **Tillgången till nya psykoaktiva substanser s.k. nätdroger har ökat snabbt i hela Europa**
  - Användandet har samband med andra droger t.ex. cannabis
- **Den narkotikarelaterade dödligheten har ökat i Sverige** under de senaste tio åren – nu bland de högsta i Europa
- **Larm om missbruk bland ensamkommande unga**

Vård och behandlingsinsatser för missbruk och beroende

- Vi ser en **ökning av sluten psykiatrisk vård** orsakade av användning av olika droger.
- Inom socialtjänsten har **den frivilliga institutionsvården minskat** samtidigt som vård enligt LVM ökat.
- Samsjuklighet:
  - **Risken att utveckla ytterligare en psykiatrisk diagnos** är mer än dubbelt så stor om man har ett missbruk/beroende jämfört med för personer som inte har det.
  - Omvänt är också **missbruk och beroende vanligare bland personer med annan psykiatrisk diagnos/ohälsa** än i befolkningen i övrigt.
  - **Samsjuklighet vanligt** på LVM-institutionerna.

Missbruk och beroende – en prioriterad fråga för SKL

- **Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019:**
  - # 73: SKL ska verka för att kommunernas och landstingens missbruks- och beroendevård präglas av förbättrad samverkan, samordning och ansvarsfördelning.
- **Priofråga 2017-2018:**
  - Styrelsen har beslutat att missbruk och beroende ska bli en av SKLs prioriterade frågor 2017-2018
  - En handlingsplan för missbruk och beroende ska vara framarbetad och beslutad under 2018

Förändringar i lagstiftning och föreskrifter

- **Nya föreskrifter för läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (HSLF-FS 2016:1) gäller fr.o.m. 160215.**
- **Prop. (2016/17:15) *Ökad tillgänglighet till sprututbytesverksamheter i Sverige***
  - Beslutades i riksdagen 11 januari 2017
  - Ikraftträdande 1 mars 2017
- **Prop. (2016/17:85) *Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk***
  - Beslutades i riksdagen 20 juni 2017
  - Ikraftträdande 1 januari 2018
- **Balans mellan restriktiv narkotikapolitik och skadereducerande insatser.**

Spelberoende

- Jämställs fr.o.m. 1 januari 2018 med annat missbruk vilket innebär att kommunen får ett ansvar att förebygga och motverka spel om pengar samt bistå med insatser.
- Hälsa- och sjukvårdens ansvar för spelberoende skiljer sig inte åt jämfört med andra psykiatriska och somatiska sjukdomstillstånd.

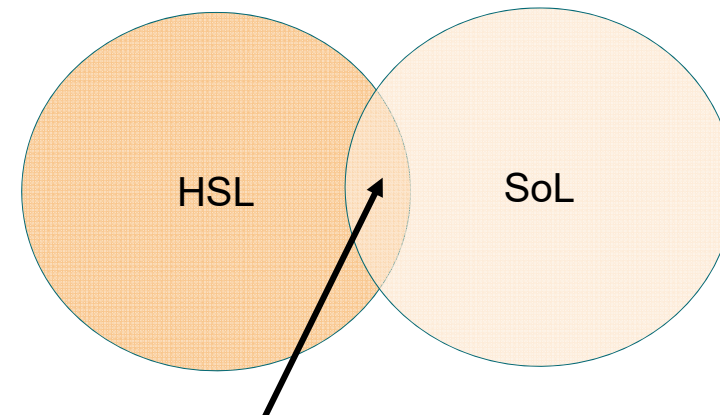
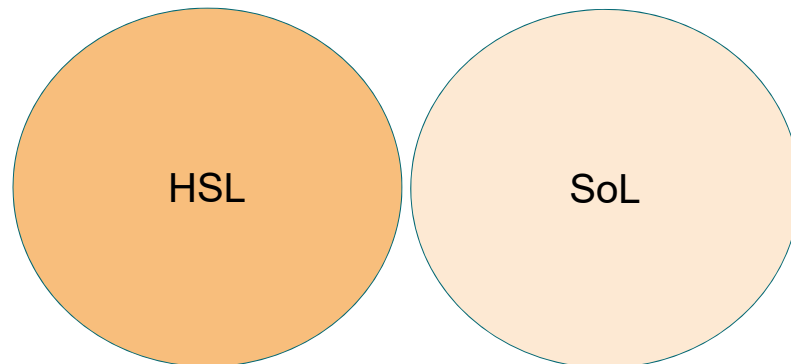

Gränssnittet hälso- och sjukvård och socialtjänst

Juridiken

vs.

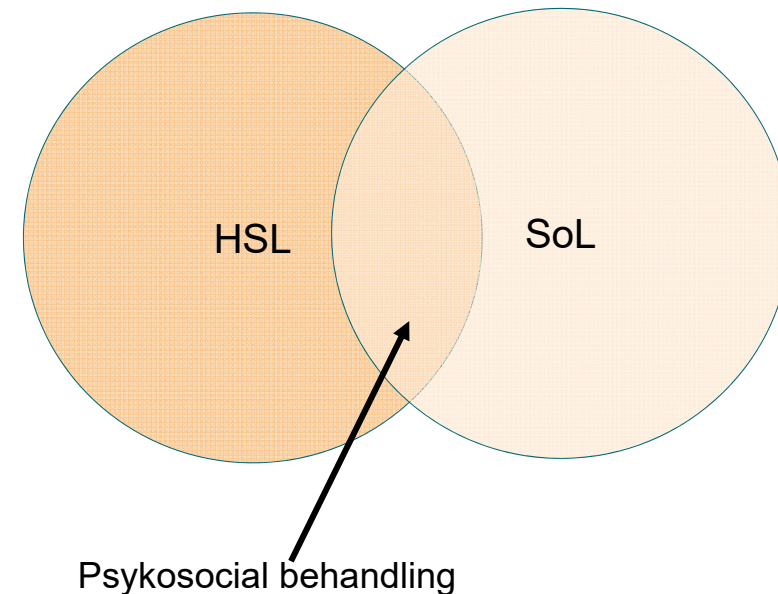
Verkligheten

Psykosocialt arbete/stöd/samtal
Omvårdnad, omsorg

Ansvarsfördelningen när det gäller missbruk och beroende

- Båda huvudmännen ska kunna erbjuda psykosocial behandling
- Var går gränsen mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst mellan psykologisk behandling och psykosocial behandling?
- Lagstöd saknas för att kommunen ska kunna ge hälso- och sjukvårdsinsatser enligt socialtjänstlagen
- Juridiskt blir det en konflikt

Krav på överenskommelser om samarbete

- En övergripande och till vissa delar oklar reglering av ansvaret.
- Nationella riktlinjer och kunskapsstöd riktar sig till båda huvudmännen.
- Regeringen anser att de båda huvudmännen själva är bäst lämpade att lösa ut ansvarsfördelningen lokalt och regionalt.
- Likalydande bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen (16 kap. 3 §) och socialtjänstlagen (5 kap. 9 a §) om skyldigheten att ingå gemensamma överenskommelser.
- Fr.o.m. 1 januari 2018 ska även målgruppen med problem med spel om pengar ingå i överenskommelserna.

Konsekvenser av en oklar ansvarsfördelning

- Att vårdbehoven bedöms utifrån olika principer och insatser ges enligt olika lagstiftningar beroende på var i landet en person med missbruks- och beroendeproblematik är bosatt,
- risk att kommuner utför hälso- och sjukvårdsinsatser utan att lagstöd finns i hälso- och sjukvårdslagen och i strid mot kommunallagens (1991:900) grundläggande bestämmelser om kommunernas och landstingens befogenheter,
- risk att hälso- och sjukvårdsinsatser utförs i form av socialtjänstinsatser,
- om huvudmännen gör olika tolkningar finns risken att det gemensamma ansvaret innebär att ingen av huvudmännen tar ansvar för vissa delar av vården med hänvisning till den andra huvudmannen.

Sammanfattningsvis ur ett medborgarperspektiv

Oavsett vem som ger mig hjälp och vård för att komma bort från mitt missbruk så är följande viktigt:

- Att metoden är kunskapsbaserad
- Att den som ger insatsen har rätt kompetens och kunskap
- Att den som ger insatsen kan bedöma att insatsen gör mer nytta än skada
- Att den som ger insatsen har rätt att ge den

Tack för att ni lyssnat!

Mikael Malm, handläggare

08-452 78 31

mikael.malm@skl.se

<https://skl.se/halsasjukvard/psykiskhalsa.229.html>

<https://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/missbrukochberoende.1165.html>

<https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/>

